

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет
Кафедра теорії та історії держави і права, конституційного права

ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 081 – «Право»
освітньо-професійних програм «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура.
Адвокатура)»,
«Адміністративна юстиція (Суд. Публічна адміністрація та антикорупційні
органи)»,
«Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)»
усіх форм навчання

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри теорії та історії
держави і права, конституційного права
Протокол № 6 від 09. 01. 2020 р.

Юридична деонтологія. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 081 – «Право» освітньо-професійних програм «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)», «Адміністративна юстиція (Суд. Публічна адміністрація та антикорупційні органи)», «Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)» усіх форм навчання / Укл.: А. Г. Нітченко. Чернігів: ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ. 2020. 40 с.

Укладач: НІТЧЕНКО АЛЛА ГРИГОРІВНА, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права

Відповідальний за випуск: КОЗИНЕЦЬ ОЛЕНА ГАВРИЛІВНА, завідувач кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права, кандидат історичних наук, доцент

Рецензент: ШЕСТАК ЛІЛІЯ ВОЛОДИМІРОВНА, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу ННІ права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету, к.ю.н.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ»	
1.1. Структура навчальної дисципліни	7
1.2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни	9
1.3. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти	17
II. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	
2.1. Тема 1. Становлення та розвиток юридичної деонтології	18
2.2. Тема 2. Загальна характеристика юридичної діяльності	19
2.3. Тема 3. Загальна характеристика юридичної наукової діяльності	20
2.4. Тема 4. Юридична навчальна діяльність	21
2.5. Тема 5. Юридична практична діяльність	22
2.6. Тема 6. Загальна характеристика юридичної професії	23
2.7. Тема 7. Організаційно-правові аспекти діяльності юриста	25
2.8. Тема 8. Характеристика окремих видів юридичної практичної діяльності	26
2.9. Тема 9. Правова культура юриста	28
2.10. Тема 10. Політична культура юриста	30
2.11. Тема 11. Моральна культура юриста	31
2.12. Тема 12. Естетична культура юриста	32
2.13. Тема 13. Психологічні аспекти професійної діяльності юриста	34
2.14. Тема 14. Основи охорони праці в галузі	35
III. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА	37

ВСТУП

Юридична деонтологія – це філософсько-правова дисципліна, яка дає можливість здобувачам вищої освіти глибше усвідомити сутність майбутньої професії, внутрішньо відчувати специфіку юридичної діяльності як практичної, так і наукової, навчальної, а також систему юридичної освіти, права і обов'язки здобувачів вищої освіти та деякі інші питання. Іншими словами юридична деонтологія покликана формулювати саме професійний світогляд, знайомити із сучасними підходами до юридичної діяльності, сприяти вирішенню загальних юридичних ситуацій, які можуть виникати на практиці.

Метою викладання навчальної дисципліни «Юридична деонтологія» є: формування у здобувачів вищої освіти первинних знань про правові основи державного і громадського життя, дбайливого ставлення до інтересів суспільства, держави та особи, ціннісних орієнтирів щодо моральної оцінки діяльності юриста-професіонала, ознайомлення із системою та методологією навчання, з вимогами, що ставляться до працівників юридичної сфери.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- організаційно підготувати здобувачів вищої освіти до участі у навчальному процесі, поставити основні навчальні завдання, цілі та засоби їх досягнення;
- ознайомити з особливостями сфери здійснення юридичної діяльності як одного із видів соціальної діяльності, що відбувається у сфері права;
- визначити характерні риси практичної діяльності юристів за окремими напрямками спеціалізації юридичної роботи для розкриття професіограми юридичної професії;
- визначити нормативи культури поведінки юриста, які необхідні для його ефективної професійної діяльності;
- зміцнити світоглядну та громадянську позицію майбутніх правознавців, підготувати їх психологічно до самостійної напруженої та відповідальної роботи на користь суспільства та держави.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- деонтологічні вимоги, що висуваються до юридичної професії;
- історичний аспект становлення системи деонтологічних знань; становлення та розвиток юридичної деонтології як науки;
- предмет та структуру курсу юридична деонтологія;
- зміст та основні риси юридичної діяльності;
- суть та основні концепції розвитку юридичної наукової діяльності;
- суть юридичної навчальної діяльності та основні засади освіти в Україні;
- зміст вищої юридичної освіти, історію та основні тенденції її розвитку;
- зміст, принципи та організацію учбового процесу в закладах вищої освіти;

- основні ознаки, принципи, завдання та функції юридичної практичної діяльності;
- поняття та функції професії юриста;
- особливості професійної діяльності юристів;
- міжнародні стандарти професійної юридичної діяльності;
- зміст морально-правової, психологічно-естетичної, професійної культури юриста;
- суть та зміст роботи працівників окремих юридичних спеціальностей;
- законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі;

вміти:

1. розуміти специфіку обраної професійної діяльності, етичні норми діяльності юриста, ґрунтуючись на принципах корпоративної соціальної відповідальності :

- самостійно поповнювати та поглиблювати свої знання;
- аналізувати причинно-наслідкові зв'язки у державному та законодавчому процесах;
- осягнути і використовувати всі способи мистецтва спілкування і знання для прийняття рішень у практичній діяльності;
- на основі отриманих знань вміти вирішувати конфліктні ситуації, давати юридичні поради, вести юридичні справи;
- вести політико-правові, ділові та наукові дискусії;
- безпечно діяти відповідно до майбутнього профілю роботи, галузевих норм і правил, а також необхідного рівня індивідуального та колективного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях;

2. застосовувати набуті знання в практичній діяльності:

- розумітися в структурі права, засобах юридичної техніки і вирішувати на цій основі питання юридичної кваліфікації;
- визначати вплив традицій і звичаїв на розвиток окремих правових документів, а також появу нових підходів у реформуванні існуючої правової системи держави.

В результаті вивчення дисципліни «Юридична деонтологія» здобувачі вищої освіти бакалаврського рівня повинні бути здатними до усвідомлення свого власного «я», формування внутрішнього імперативу службового обов'язку, вироблення своєї лінії поведінки у суспільстві, в будіванні своїх взаємовідносин з майбутніми колегами по роботі та мати такі основні загальнокультурні та професійні компетенції з юридичної деонтології:

- здатність діяти соціально відповідально та свідомо на засадах патріотизму та державності (ЗК-1);
- здатність приймати неупереджені і мотивовані рішення, визначаючи інтереси і мотиви поведінки інших осіб, примірювати сторони з протилежними інтересами (ЗК-7);
- здатність формулювати правові висновки і консультації в конкретних сферах юридичної діяльності та застосовувати юридичну аргументацію (ФК-5).

На вивчення «Юридичної деонтології» виділяється 90 годин, з них 16 годин лекційні, 14 годин – семінарські заняття, 60 годин – для самостійної роботи.

Самостійна робота – це вища форма навчальної діяльності здобувачів, що є формою самоосвіти. За навчальним планом юридичної освіти вивчення юридичної деонтології проводиться шляхом лекційних та семінарських занять, а також аудиторної та позааудиторної самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Аудиторна самостійна робота з дисципліни виконується на навчальних заняттях під безпосереднім керівництвом викладача та за його завданням. Позааудиторна самостійна робота виконується за завданням викладача, але без його особистої участі.

Мета самостійної роботи полягає в тому, щоб сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми здобувачами вищої освіти та формувати в них самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність під час вивчення юридичної науки.

Завдання самостійної роботи полягає у засвоєнні відповідних знань, їх закріпленні та систематизації, а також їх застосуванні при виконанні практичних завдань. Самостійна робота забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти до поточних аудиторних занять та поточного контролю знань.

У ході самостійної підготовки можуть виникнути певні труднощі у розумінні окремих питань з юридичної деонтології. У таких випадках необхідно звернутися за консультацією до викладача, який читає курс лекцій або проводить семінарські заняття.

Формами контролю є усні опитування, письмові роботи (в тому числі реферативного характеру), вирішення ситуаційних задач (казусів), юридичний диктант, самостійні або контрольні роботи та тести.

Для підсумкового контролю засвоєння матеріалу дисципліни навчальним планом передбачено залік.

Міждисциплінарні зв'язки: «Теорія держави і права», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Історія держави і права України», «Історія правових і політичних вчень», «Судові та правоохоронні органи», «Адвокатура в Україні», «Прокуратура в Україні», «Нотаріат в Україні», «Кризова психологія», «Юридична клінічна практика».

Взаємозв'язок юридичної деонтології з іншими правовими науками і навчальними дисциплінами полягає в тому, що юридична деонтологія є вступною наукою і містить відомості, які необхідні для поглибленого розуміння закономірностей юридичної діяльності слідчого, прокурора, судді, адвоката, нотаріуса та інших професій.

В результаті вивчення дисципліни «Юридичної деонтології» здобувачі вищої освіти отримають цілісне уявлення про необхідні практичні аспекти юридичної діяльності.

I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ»

1.1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної/заочної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лек.	Семін.	Сам.роб.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні засади юридичної деонтології. Юридична діяльність, наука, освіта, практика.					
1	Становлення та розвиток юридичної деонтології	8/7	2/2	2/-	4/5
2	Загальна характеристика юридичної діяльності	6/7	2/-	2/2	2/5
3	Загальна характеристика юридичної наукової діяльності	4/5	1/-	-/-	3/5
4	Юридична навчальна діяльність	6/6	1/-	-/-	5/6
5	Юридична практична діяльність	6/5	2/-	2/-	2/5
Разом за змістовим модулем 1		30/30	8/2	6/2	15/26
Змістовий модуль 2. Професійна діяльність юристів					
6	Загальна характеристика юридичної професії	10/10	2/2	2/-	6/8
7	Організаційно-правові аспекти діяльності юриста	9/10	1/-	-/-	8/10
8	Характеристика окремих видів юридичної практичної	11/10	1/-	2/2	8/8

	діяльності				
Разом за змістовим модулем 2		30/30	4/2	4/2	22/26
Змістовий модуль 3. Характеристика окремих видів культури юриста					
9	Правова культура юриста	5/4	2/-	1/-	2/4
10	Політична культура юриста	3/4	-/-	1/-	2/4
11	Моральна культура юриста	5/4	1/-	1/-	3/4
12	Естетична культура юриста	5/4	1/-	1/-	3/4
13	Психологічні аспекти професійної діяльності юриста	2/4	-/-	-/-	2/4
14	Основи охорони праці в галузі	10/10	-/-	-/-	10/10
Разом за змістовим модулем 3		30/30	4/-	4/-	22/30
Усього годин за дисципліну		90/90	16/4	14/4	60/82

Теми самостійної роботи

№	Назва теми	К-сть годин (д/з)
1.	Становлення та розвиток юридичної деонтології	4/5
2.	Загальна характеристика юридичної діяльності	2/5
3.	Загальна характеристика юридичної наукової діяльності	3/5
4.	Юридична навчальна діяльність	5/6
5.	Юридична практична діяльність	2/5
6.	Загальна характеристика юридичної професії	6/8
7.	Організаційно-правові аспекти діяльності юриста	8/10
8.	Характеристика окремих видів юридичної	8/8

	практичної діяльності	
9	Правова культура юриста	2/4
10.	Політична культура юриста	2/4
11.	Моральна культура юриста	3/4
12.	Естетична культура юриста	3/4
13	Психологічні аспекти професійної діяльності юриста	2/4
14.	Основи охорони праці в галузі	10/10
Разом		60/82

1.2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні засади юридичної деонтології. Юридична діяльність, наука, освіта, практика

Тема 1. Становлення та розвиток юридичної деонтології

Юридична деонтологія: історія та сучасність. Історичний аспект становлення системи деонтологічних знань. Виникнення деонтології як науки. Становлення та розвиток юридичної деонтології.

Поняття та загальна характеристика науки «юридична деонтологія». Предмет наукового дослідження. Роль юридичної деонтології в системі гуманітарних наук. Соціальне значення юридичних деонтологічних знань. Завдання науки юридична деонтологія.

Юридична деонтологія як навчальна дисципліна. Предмет та структура курсу юридична деонтологія. Завдання, що вирішуються навчальною дисципліною. Сучасні підходи до викладення курсу.

Тема 2. Загальна характеристика юридичної діяльності

Методологічні підходи до розуміння юридичної діяльності. Юридична діяльність як різновид соціальної діяльності. Поняття соціальної діяльності та її ознаки. Місце юридичної діяльності в системі соціальної діяльності.

Основні риси, що характеризують юридичну діяльність: здійснення у сфері права; здійснення юристами-фахівцями на професійній основі; спрямованість на організацію діяльності інших суб'єктів права; впорядкування та узгодження суспільних відносин; поєднання правових і не правових засобів здійснення повноважень; правова регламентація юридичної діяльності. Форми здійснення юридичної діяльності.

Зміст юридичної діяльності: ведення юридичної справи; складання юридичних документів; юридичне консультування; виступи в юридичних установах; тлумачення текстів нормативно-правових актів; правове виховання, правова агітація та пропаганда правових знань; правове навчання в юридичних навчальних закладах.

Види юридичної діяльності: за змістом; за професійною спеціалізацією або за суб'єктами здійснення; за кількістю уповноважених осіб; за змістом інтелектуальної роботи. Функції юридичної діяльності. Правові дії та юридична діяльність. Юридична діяльність та професійна діяльність юристів.

Система юридичної діяльності: суб'єкти юридичної діяльності; учасники юридичної діяльності; об'єкти юридичної діяльності; засоби юридичної діяльності; способи юридичної діяльності; форми юридичної діяльності; методи здійснення юридичної діяльності.

Внесок римських юристів у світову юридичну теорію та юридичну практику. Тенденції розвитку юридичної діяльності.

Тема 3. Загальна характеристика юридичної наукової діяльності

Поняття юридичної науки та її структура. Функції юридичної науки.

Зміст та структура юридичної науки (теорії, наукові закони, постулати та аксіоми, проблеми та гіпотези, методи, поняття та категорії, наукові факти).

Рівні розвинутості систем юридичних наукових знань (уявлення, ідеї, принципи, ідеологія, концепції, доктрини, вчення, теорії).

Об'єкт та предмет юриспруденції. Методологія юриспруденції. Зміст методології юриспруденції. Структура методології юриспруденції.

Процедура конкретного наукового правового дослідження. Поняття та зміст світогляду, типу юридичного наукового мислення, юридичної наукової парадигми.

Методологічні підходи юриспруденції (історичний, логічний, герменевтичний, порівняльний, ціннісний (аксіологічний), системний, синергетичний, поведінковий (біхевіористський), гуманістичний, кібернетичний, інституціональний, структурний, функціональний, комплексний, системно-функціональний, функціонально-структурний).

Методи юриспруденції: види та зміст. Загальні методи (загальні діалектичні та загальні формально-логічні методи). Загальнонаукові методи (методи емпіричних досліджень та теоретичного дослідження).

Конкретно-наукові методи юриспруденції. Спеціально-наукові методи юридичних наукових дисциплін.

Юриспруденція як система юридичних наук. Загальна характеристика видів юридичних наукових дисциплін. Юридичні науки теоретичного й історичного профілю (теорія права і держави, філософія права, історія вчень про державу і право, історія права і держави, соціологія права, порівняльне правознавство чи юридична компаративістика).

Галузеві або нормативні юридичні наукові дисципліни (науки конституційного права, адміністративного права, цивільного права, цивільно-

процесуального права, кримінального права, кримінально-процесуального права, міжнародного права).

Спеціальні або прикладні юридичні наукові дисципліни (криміналістика, криминологія, судова медицина та психіатрія). Перспективи розвитку юриспруденції (основні шляхи розвитку юриспруденції, проблеми удосконалення методології та структури юриспруденції).

Тема 4. Юридична навчальна діяльність

Система юридичної освіти в Україні. Основні засади освіти в Україні.

Основні характеристики системи і структури юридичної освіти. Основні шляхи удосконалення вищої юридичної освіти в Україні. Особливості правової освіти в Україні. Державні стандарти юридичної освіти. Освітньо-кваліфікаційні характеристики та освітньо-професійної програми підготовки фахівця з вищою освітою за спеціальністю «Правознавство». Нормативний зміст освітньо-професійної програми (система знань, державна атестація студента).

Суб'єкти освітньої діяльності. Види вищих закладів юридичної освіти. Рівні акредитації вищих закладів юридичної освіти. Завдання, права та обов'язки вищого закладу юридичної освіти. Управління вищим закладом юридичної освіти. Студентське самоврядування. Наукова діяльність. Фінансування діяльності вищих закладів юридичної освіти.

Учасники навчально-виховного процесу вищих закладів юридичної освіти. Права та обов'язки студентів, курсантів, слухачів, стажистів, бакалаврів, магістрів, аспірантів, докторантів. Права та обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Навчальний процес: поняття та основні елементи, форми навчання. Науково-методичне забезпечення навчального процесу.

Тема 5. Юридична практична діяльність

Загальна характеристика юридичної практичної діяльності. Юридична практична діяльність і право. Основні підходи до праворозуміння. Позитивістський (нормативний) підхід. Соціологічне праворозуміння. Право і суспільство. Право й економічні та інші матеріальні суспільні відносини. Право і демократія.

Юридична практична діяльність і правова практика.

Основні ознаки юридичної практичної діяльності (професіоналізм, незалежність; компетентність; повага та не порушення прав, свобод та законних інтересів інших суб'єктів; конфліктність; інформативність; гласність; конфіденційність; чесність, порядність та щирість).

Основні дії юридичної практичної діяльності. Ведення юридичної справи. Встановлення фактичних обставин. Доказування. Вибір і аналіз правових норм. Правова кваліфікація. Вирішення юридичної справи. Виконання рішення з юридичної справи. Тлумачення правових текстів. Консультування з правових питань. Представництво юристом інтересів суб'єкта права.

Принципи, завдання та функції юридичної практичної діяльності.

Процедури, умови, прийоми, засоби здійснення юридичної практичної діяльності.

Змістовий модуль 2. Професійна діяльність юристів

Тема 6. Загальна характеристика юридичної професії

Юрист: загальна характеристика. Історичне та сучасне розуміння терміну «юрист». Зміст та основні риси терміну «юрист». Знання юриспруденції. Володіння професійними правовими знаннями. Наявність розвинутого юридичного мислення. Уміння застосовувати свої знання в практичній діяльності. Соціальна юридичної професії. Гуманістична спрямованість діяльності юриста.

Загальна характеристика юридичної професії. Основні риси юридичної професії. Взаємозв'язок юридичної професії з правом. Юридична професія як різновид соціальних послуг. Взаємозв'язок юридичної професії з політикою. Точність юридичної професії. Творчий, глибоко інтелектуальний характер. Наявність специфічної професійної культури. Елітність юридичної професії.

Професійне мислення юриста. Ознаки професійного мислення юриста. Висока нормативна культура. Відповідна визначеність. Оперативність. Універсалізм і ерудованість. Логічність. Поєднання абстрактного з конкретним. Притаманність загостреного почуття справедливості.

Міжнародні стандарти професійної діяльності юристів.

Принципи професійної діяльності юристів. Законність діяльності. Незалежність юридичної професії. Моральність в юридичній професії. Гласність. Професіоналізм. Професійна таємниця.

Об'єднання юристів в Україні. Спілка юристів України. Спілка адвокатів України. Українська правнича фундація. Українська нотаріальна палата. Всеукраїнська незалежна суддівська асоціація. Асоціація правників України.

Тема 7. Організаційно-правові аспекти діяльності юриста

Основні вимоги та умови набуття права на здійснення юридичної практичної діяльності (набуття якостей, необхідних для самостійного здійснення професійних юридичних функцій, права на самостійне здійснення юридичної практичної діяльності, професійних повноважень, припинення здійснення професійних повноважень).

Характеристика основних прав та обов'язків юристів відповідно до вимог чинного законодавства України.

Професійна атестація юристів. Загальні положення про атестацію юристів. Види атестації юристів. Особливості атестації різних юридичних спеціальностей. Атестація суддів в Україні. Атестація прокурорсько-слідчих працівників прокуратури. Атестація адвокатів. Професійна атестація нотаріусів. Атестація працівників органів внутрішніх справ.

Професійна (дисциплінарна) відповідальність юристів. Загальні положення про дисциплінарну відповідальність юристів. Загальні правила притягнення юристів до дисциплінарної відповідальності. Види дисциплінарних стягнень. Дисциплінарна відповідальність різних категорій юристів-професіоналів: суддів, працівників прокуратури, адвокатів, нотаріусів, працівників органів внутрішніх справ.

Оплата праці юристів, їх правовий та соціальний захист. Основні положення щодо оплати праці представників різних юридичних професій. Особливості оплати праці адвокатів, приватних нотаріусів, юрисконсультів приватних підприємств та установ.

Заходи правового і соціального захисту юристів. Гарантії забезпечення статусу працівників юридичної сфери.

Тема 8. Характеристика окремих видів юридичної практичної діяльності

Суддівська діяльність. Професія судді як одна з найбільш складних юридичних професій. Функціональні аспекти суддівської діяльності: соціальний, комунікативний, організаційний.

Прокурорська діяльність. Основні завдання прокурорського нагляду. Принципи прокурорської діяльності. Характеристика змісту роботи прокурора, її основні види. Властивості мислення прокурора.

Слідча діяльність. Основні завдання слідства. Характерні риси слідчої діяльності. Високий рівень відповідальності діяльності слідчого. Примус і слідча діяльність. Творчість і пошук істини. Принципи здійснення слідчої діяльності. Законність. Науковість. Гласність. Оперативність. Динамізм. Незалежність. Гуманізм. Економічність. Принципи здійснення слідчих дій, використання методик, засобів криміналістичної техніки. Взаємодії з іншими підрозділами та установами. Функціональні аспекти діяльності слідчого: соціальний, комунікативний, організаційний.

Адвокатська діяльність. Адвокат як захисник прав, свобод та представник законних інтересів громадян та юридичних осіб. Функціональні аспекти діяльності адвоката: соціальний, комунікативний, організаційний.

Нотаріальна діяльність. Її функціональне призначення та сутність як окремого виду юридичної роботи. Професіоналізм, спеціалізація правових знань, досвід, відповідність кваліфікаційним нормативам, володіння системою морально-етичних норм як вимоги особистого та професійного характеру діяльності нотаріуса.

Юридична консультативна діяльність. Функціональне призначення та сутність як окремого виду юридичної діяльності.

Змістовий модуль 3. Характеристика окремих видів культури юриста

Тема 9. Правова культура юриста

Правова культура юриста як невід'ємна частина правової культури суспільства. Правова культура суспільства та її показники. Правова культура особи. Правова культура професійної групи. Професійний рівень культури.

Поняття правової культури юриста. Зміст правової культури юриста: професійно-правова майстерність; ціннісно-правові орієнтації в сфері права; високі моральні якості юриста; соціально-політична і громадянська відповідальність; ґрунтовні знання у різних сферах суспільного життя. Особливості правової культури юриста.

Деформації професійної правосвідомості юристів. Поняття деформації професійної правосвідомості юристів та її види. Форми деформації правової свідомості і правової культури юристів. Правовий нігілізм, правова демагогія, правовий ідеалізм, правове переродження, правовий дилетантизм.

Функції правової культури юриста. Пізнавально-перетворююча функція. Регулююча функція. Ціннісна функція. Правосоціалізаторська функція. Функція передавання передового досвіду. Функція прогнозування.

Тема 10. Політична культура юриста

Поняття політичної культури юриста. Внутрішня структура політичної культури: сукупність знань про політику; політична орієнтація; уміння та звичка реалізовувати свої політичні знання та погляди на практиці.

Види політичної культури. Індивідуальна політична культура. Групова політична культура. Суспільна політична культура. Патріархальна політична культура. Підданська політична культура. Активістська політична культура. Шляхи підвищення політичної культури юристів.

Законодавче регулювання участі юристів у політичному житті. Поняття політичних прав та їх групи. Обмеження політичних прав.

Вітчизняний механізм реалізації участі юристів у політичному житті. Міжнародно-правовий механізм забезпечення політичних прав людини і громадянина. Ст.20 Загальної декларація прав людини. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод. Конвенція МОП №87 «Про свободу асоціацій і захист права на організацію».

Тема 11. Моральна культура юриста

Поняття моральної культури юриста. Мораль як форма суспільної свідомості. Поняття моральної культури особистості. Критерії оцінки рівня моральної культури. Структура моральної культури особистості. Моральна свідомість (внутрішня культура): культура етичного мислення; культура моральних почуттів. Культура моральної поведінки (зовнішня культура): уміння обирати зовнішню форму, адекватну внутрішній моральній культурі; уміння оптимізувати спосіб діяльності, застосовувати ефективні засоби

виконання морального рішення. Особливості моральної культури юриста: єдність слова і діла; почуття міри; моральна чистота, вихованість; здатність і готовність до мотальної рефлексії (самопізнання, самооцінки), саморегуляції й самовиховання.

Морально-професійні обов'язки юриста. Обов'язок як поняття моральної свідомості і категорія етики. Об'єктивна та суб'єктивна сторона обов'язку. Суть морально і професійного обов'язку юриста. Відповідальність як зворотній бік свободи. Поняття моральної відповідальності.

Основні засади професійної етики юриста. Усвідомлення відповідальності перед суспільством і кожним громадянином. Дотримання законності. Принцип висом орального ділового співробітництва юристів. Принцип гуманного, турботливого ставлення до людини. Чесність, правдивість, доброзичливість і чуйність. Простата і скромність. Принцип непримиренності до несправедливості.

Поняття деформації моральної свідомості юристів, її суть та основні причини. Шляхи подолання деформацій моральної та правової свідомості юристів.

Тема 12. Естетична культура юриста

Поняття естетичної культури юриста та форми її прояву. Естетична свідомість юриста. Естетична культура особистості.

Службовий етикет юриста. Поняття сучасного етикету. Загальні правила етикету. Службовий етикет і зовнішній вигляд юриста. Вимоги службового етикету: дотримання субординації; дисциплінованість; дружня увага й турбота до особистих потреб колег. Юридичний етикет. Співвідношення службового та юридичного етикету.

Мовна культура юриста. Поняття культури мови. Особливості мовної культури юриста. Володіння державною мовою. Культура телефонної розмови. Культура писемного ділового спілкування, складання документів.

Естетичні характеристики правових документів. Поняття естетико-правових вимог, що пред'являються до правових документів. Типовий формуляр правового документу та їх реквізити. Анотація. Місце і час складання правового документу. Назва органу, що видав документ. Адресат. Підпис і печатка. Спеціальні вимоги, що мають техніко-юридичний характер. Бланки документів та їх види: загальні, спеціальні, засвідчувальні.

Зміст правових документів. Вимоги, що пред'являються до змісту правових документів. Форми викладення змісту: розповідна, описова, аналізуюча; конкретність, стислість, чіткість, ясність, грамотність викладення змісту. Мова і стиль викладення юридичного акту. Поняття офіційно-ділового стилю.

Тема 13. Психологічні аспекти професійної діяльності юриста

Поняття психологічних чинників у діяльності юриста. Необхідність психологічних знань для професійної діяльності юриста та її причини.

Внутрішні психічні фактори, що обумовлюють юридичну діяльність як суб'єктивна сторона складу поведінки (правомірної чи протиправної). Активно-динамічні психічні властивості особи: мета, потреба, інтерес, мотив. Стабільні психічні властивості особи: установка, впевненість, віра, навички, звичка.

Психологічні прийоми професійного спілкування юристів з громадянами. Поняття спілкування та його сутність. Умови грамотного професійного спілкування. Правила спілкування. Поняття психологічної сумісності та її значення для успішної професійної діяльності юриста. Види психологічної сумісності: психофізіологічна, соціально-психологічна. Темперамент як індивідуально-психологічна властивість, що впливає на виконання юристом своїх професійних обов'язків. Види темпераменту: сангвінічний, холеричний, флегматичний, меланхолічний.

Конфлікти в юридичній діяльності і способи їх вирішення. Поняття конфлікту. Конфлікти в юридичній практиці та їх види. Загальні стилі вирішення конфліктів. Стиль конкуренції. Стиль відхилення. Стиль пристосування. Стиль співробітництва. Стиль компромісу. Юридичні способи розв'язання конфліктів: конституційні, парламентські процедури; судовий розгляд; адміністративні процедури; прямі переговори, звернення до консультантів, посередників.

Тема 14. Основи охорони праці в галузі

Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Система нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі.

Планування заходів з охорони праці. Види планування та контролю стану охорони праці.

Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.

Загальні вимоги безпеки в галузі. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі. Вимоги безпеки до виробничих і допоміжних приміщень. Вимоги безпеки праці під час експлуатації систем опалення, вентиляції і кондиціонування повітря. Вимоги до працівників певних категорій і порядок допуску їх до роботи. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Вібрація, шум, інфразвук, ультразвук. Виробничі випромінювання. Мікроклімат робочої зони.

Важкість праці: Динамічні, статичні навантаження. Напруженість праці. Увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці.

1.3. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для самостійної роботи, регламентується робочим навчальним планом дисципліни.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Методичні вказівки для самостійної роботи містять перелік питань для самостійної роботи за темами. Самостійна робота здобувача вищої освіти забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної теми: підручники, навчальні та методичні посібники, періодична література, Інтернет ресурси та конспект лекцій викладача тощо. Здобувачі вищої освіти повинні опрацювати прослуханий лекційний матеріал, всебічно розглянути зміст питань, що виносяться на заняття, опрацювати навчальну літературу, відповідні чинні нормативно-правові акти. Перевірку засвоєння знань студенти здійснюють за допомогою питань для самоконтролю.

Самостійна робота проводиться з метою:

- систематизації і закріплення здобутих теоретичних знань і практичних умінь здобувачів вищої освіти;
- поглиблення і розширення теоретичних знань;
- формування вмінь використовувати нормативну, правову, довідкову документацію і спеціальну літературу;
- розвитку пізнавальних можливостей і активності здобувачів вищої освіти: творчої ініціативи, самостійності, відповідальності й організованості;
- формування самостійності мислення, здатності до саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації;
- розвитку дослідницьких умінь.

Самостійна робота, над засвоєнням навчального матеріалу, може виконуватися здобувачами вищої освіти у бібліотеці вищого навчального закладу, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах.

Графік виконання самостійної роботи доводиться до відома здобувачів вищої освіти на початку поточного семестру.

Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виносяться на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять

II. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Виникнення деонтології як науки.
2. Становлення та розвиток юридичної деонтології.
3. Роль юридичних деонтологічних знань у формуванні юриста-професіонала.
4. Роль юридичної деонтології в системі гуманітарних наук.
5. Предмет та структура курсу юридична деонтологія.
6. Завдання, що вирішуються навчальною дисципліною.
7. Сучасні підходи до викладення курсу.

Основні поняття: юридична деонтологія, предмет юридичної деонтології, етапи становлення юридичної деонтології, джерела юридичної деонтології.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Що означає термін юридична деонтологія?
2. Які погляди вчених на визначення предмета юридичної деонтології вам відомі?
3. Яка різниця між поняттями юридична деонтологія як наука та як навчальна дисципліна?
4. Яка мета та завдання юридичної деонтології як навчальної дисципліни?
5. Які передумови зумовили виникнення юридичної деонтології?
6. Які основні етапи становлення та розвитку юридичної деонтології?
7. Які основні джерела юридичної деонтології?
8. Як пов'язана юридична деонтологія з іншими суспільними та юридичними дисциплінами?

Рекомендована література:

Базова:

[24], [25], [27], [28] – [31], [38] – [41], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. Гіда Є. Формування деонтологічних засад правоохоронної діяльності на Русі у X - першій половині XVIII ст. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 6 (198). С. 107-110.
2. Гіда Є. Впровадження деонтологічних засад у діяльність української міліції у 90-х роках XX століття. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 8(200). С. 136-140.

3. *Есатова Е. Р.* Історичні передумови зародження та розвитку деонтології. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*, 2013. Вип. 108. 1. С. 48-51.
4. *Коваль Н. В.* Введение в юридическую специальность (деонтологический аспект): Курс лекций. Донецк: Центр подготовки абитуриентов, 1998. 112 с.
5. *Левківський Б. К.* Юридична етика та деонтологія : навчально-методичний посібник. К : СПД Юсип`юк В. Д., 2009. 126 с.
6. *Осауленко О.І.* Юридична деонтологія: навч. посібник. К.: Істина, 2008. 224 с.

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Багатоаспектність у методології дослідження юридичної діяльності як соціального явища.
2. Правова регламентація юридичної діяльності.
3. Практична, наукова та освітня діяльності як форми здійснення юридичної діяльності.
4. Основні критерії класифікації юридичної діяльності.
5. Основні риси юридичної професії.
6. Внесок римських юристів у світову юридичну теорію та юридичну практику.
7. Обґрунтування професії юриста філософами ХХІ ст.
8. Тенденції розвитку юридичної діяльності.

Основні поняття: юридична діяльність, суб'єкти юридичної діяльності, об'єкти юридичної діяльності, засоби юридичної діяльності, методи здійснення юридичної діяльності, функції юридичної діяльності, професія «юрист».

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Що означає термін «юридична деонтологія»?
2. Яка структура системи юридичної діяльності?
3. Які ви знаєте суб'єкти та об'єкти юридичної діяльності?
4. Які основні вимоги та умови набуття права на здійснення юридичної практичної діяльності?
5. Які основні критерії, за якими виокремлюються основні види юридичної діяльності?
6. Які ви знаєте форми та методи здійснення юридичної діяльності?
7. Які функції юридичної діяльності вам відомі?
8. В чому проявляється об'єктивна необхідність та практичне значення юридичної діяльності у суспільстві?
9. На підставі чого юридичну діяльність можна визначити як різновид соціальної діяльності?

10. Які риси притаманні юридичній діяльності? Розкрийте їх суть.
11. В чому сутність системного підходу у вивченні юридичної діяльності?

Рекомендована література:

Базова:

[24], [28] – [31], [34], [38] – [40], [41], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Ганотій В.Д.* Юридична деонтологія: навч. посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 146 с.
2. *Нестеров П. Н.* Конспекты лекций по дисциплине: «Юридическая деонтология». Луганск: ВНУ им. В. Даля, 2001. 79 с.

Інтернет ресурси:

1. *Основні риси юридичної діяльності.* Юрист.UA. URL: <https://sites.google.com/site/uristua5454/home/osnovni-risi-uridicnoie-dialnosti>
2. *Професія юрист та реформування юридичних послуг в Україні.* Закон и Бізнес. URL: https://zib.com.ua/ua/119186-profesiya_yurist_ta_reformuvannya_yuridichnih_poslug_v_ukrai.html

ТЕМА 3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЮРИДИЧНОЇ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Юридична наука як спеціалізована галузь наукових знань у сфері гуманітарних наук, наукова діяльність.
2. Рівні розвитку тості систем юридичних наукових знань.
3. Юриспруденція як система юридичних наук.
4. Юридичні науки теоретичного та історичного профілю.
5. Галузеві або нормативні юридичні наукові дисципліни.
6. Спеціальні або прикладні юридичні наукові дисципліни.
7. Перспективи розвитку юриспруденції.

Основні поняття: юридична наукова діяльність, юридична наука, юриспруденція.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Що означає термін «юридична наукова діяльність»?
2. В чому суть поняття юридичної науки та її структури?
3. Які функції юридичної науки вам відомі?
4. Який зміст та структура юридичної науки?
5. Які існують рівні розвитку систем юридичних наукових знань.

6. В чому суть об'єкта та предмета юриспруденції?
7. Який є зміст та структура методології юриспруденції?
8. Які методологічні підходи юриспруденції вам відомі?
9. Які методи юриспруденції вам відомі?
10. В чому суть юриспруденції як системи юридичних наук?
11. Які ви знаєте галузеві або нормативні юридичні наукові дисципліни?

Рекомендована література:

Базова:

[24], [28] – [31], [34], [38] – [40], [41], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Ганотій В.Д.* Юридична деонтологія: навч. посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 146 с.
2. *Нестеров П. Н.* Конспекты лекций по дисциплине: «Юридическая деонтология». Луганск: ВНУ им. В. Даля, 2001. 79 с.

Інтернет ресурси:

1. *Основні риси юридичної діяльності.* Юрист.UA. URL: <https://sites.google.com/site/uristua5454/home/osnovni-risi-uridicnoie-dialnosti>
2. *Професія юрист та реформування юридичних послуг в Україні.* Закон и Бізнес. URL: https://zib.com.ua/ua/119186-profesiya_yurist_ta_reformuvannya_yuridichnih_poslug_v_ukrai.html

ТЕМА 4. ЮРИДИЧНА НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Основні засади освіти в Україні.
2. Основні шляхи удосконалення вищої юридичної освіти в Україні.
3. Учасники навчально-виховного процесу вищих закладів юридичної освіти, їх права та обов'язки.
4. Навчальний процес: поняття, основні елементи та форми навчання.
5. Переведення, відрахування, поновлення та працевлаштування студентів.
6. Курсові, кваліфікаційні, дипломні та міністерські роботи.

Основні поняття: юридична навчальна діяльність, юридична освіта, форми навчання, навчальний процес.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Яка існує система юридичної освіти в сучасній Україні?
2. Які основні засади освіти в Україні?

3. В чому полягає суть основних характеристик системи і структури юридичної освіти?

4. Які суб'єкти освітньої діяльності вам відомі?

5. Хто є учасником навчально-виховного процесу вищих закладів юридичної освіти? Які вони мають права та обов'язки?

6. Як можна охарактеризувати навчальний процес за основними елементами та формами навчання?

Рекомендована література:

Базова:

[1], [3], [24], [28] – [31], [34], [38] – [40], [41], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України: Наказ Міністерства науки і освіти України від 8 серпня 2006 р. за № 956/12830. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06>*

2. *Makeєva O. M. Теоретико-методологічні засади формування правової та професійної культури майбутніх юристів. Юридичний вісник, 2012. 3(24). URL: http://www.law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2012/statji_n3_24_2012/Makeeva_149.pdf*

ТЕМА 5. ЮРИДИЧНА ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Основні риси юридичної практичної діяльності, її відмінність від інших видів соціальної та правової діяльності.

2. Основні дії юридичної практичної діяльності.

3. Ведення юридичної справи.

4. Тлумачення правових текстів.

5. Консультування з правових питань.

6. Представництво юристом інтересів суб'єктів права.

7. Координація і взаємодія у юридичній практичній діяльності.

Основні поняття: юридична практична діяльність, професіоналізм, компетентність, незалежність, гласність, інформативність, конфіденційність, конфліктність, юридична практика, функції практичної юридичної діяльності, ознаки практичної юридичної діяльності, види юридичної практики, юридичний процес, види юридичного процесу.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Що означає поняття юридична практична діяльність?

2. Якими рисами юридична практична діяльність відрізняється від інших видів соціальної та правової діяльності?
3. Як співвідноситься юридична практична діяльність та правова практика?
4. Що означає компетентність юридичної практичної діяльності?
5. В чому суть професіоналізму – однієї з основних властивостей юридичної практичної діяльності?
6. Яке значення має інформація для здійснення юридичної практичної діяльності?
7. В чому полягають основні вимоги конфіденційності стосовно юридичної практичної діяльності?
8. Яке співвідношення між гласністю та конфіденційністю (професійною таємницею) юридичної практичної діяльності?
9. Які принципи завдання та функції складають основу юридичної практичної діяльності?
10. Які основні права та обов'язки мають юристи?
11. Які основні гарантії юридичної практичної діяльності?
12. З яких основних дій складається юридична практична діяльність?

Рекомендована література:

Базова:

[1] – [15], [24], [28] – [31], [33], [34] – [43], [42], [43], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Гусарєв С. Д.* Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти: монографія. К.: Знання, 2005. 375 с.
2. *Юридична* деонтологія: підручник / В. Д. Ткаченко та ін. Х.: Одиссей, 2006. 256 с.
3. *Цирфа Г. О., Клименко Н. І.* Юридична деонтологія: навч. посібник. К.: Університет «Україна», 2005. 210 с.

Інтернет ресурси:

1. *Гусарєв С. Д.* Характеристика поняття та основних принципів юридичної практичної діяльності. Наукові записки. Том 38. Юридичні науки. 2005. С. 23-28. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8042/Husariev_Kharakterystyka_poniattia.pdf
2. *Оніщенко Н. М.* Правова система: проблеми теорії: монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. С 124-146.

ТЕМА 6. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЮРИДИЧНОЇ ПРОФЕСІЇ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Місце та соціальне призначення юриста в громадянському суспільстві та демократичній, правовій, соціальній державі.
2. Правова кар'єра. Перспективи різних видів професійної кар'єри юриста.

3. Сучасні тенденції розширення сфер юридичної професійної діяльності.
4. Проблеми професійної незалежності юристів.
5. Професійні стандарти в діяльності юристів.
6. Об'єднання юристів в Україні.
7. Кодекси честі середньовічних юристів та в Новий час.
8. Міжнародні кодекси професійної поведінки правників.
9. Національні юридичні деонтологічні кодекси.

Основні поняття: юрист, професійне мислення, професія, професіограма юриста, професійна придатність.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Які сфери застосування юридичної професії?
2. Які передумови виникнення та становлення професії юриста?
3. Які соціальні зміни в суспільстві зумовили актуальність юридичної професії?
4. Як ви розумієте поняття престижу юридичної професії?
5. У чому полягає професіоналізм та компетентність юриста?
6. Які вимоги існують до юриста як посадової особи держави?
7. Які умови ефективного керівництва у юридичній сфері?
8. Які основні стилі керівництва?
9. Які напрямки кадрової політики держави щодо юристів?
10. В чому полягає роль кваліфікаційних комісій адвокатури та нотаріату у відборі кандидатів на самостійне здійснення діяльності?
11. Які загальні правила притягнення юристів до дисциплінарної відповідальності.
12. Які основні нормативно-правові акти, які регламентують порядок застосування дисциплінарних стягнень до суддів, працівників прокуратури, адвокатів, нотаріусів, працівників органів внутрішніх справ?
13. Які основні заходи, спрямовані на правовий і соціальний захист юристів?

Рекомендована література:

Базова:

[1] – [15], [24], [28] – [31], [33], [34] – [38], [42], [43], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Сучасна особа юриста: монографія / О. Д. Несімко та ін. Львів: Львів. ін-т ВС, 1997. 116 с.*
2. *Шпак М. В. Міжнародно-правові стандарти професійної діяльності адвоката в цивільному процесі України. Теорія і практика правознавства, 2017. Вип. 1 (11). С. 1-9.*

Інтернет ресурси:

1. *Макеєва О. М., Таран Д. О. Міжнародні стандарти професійної діяльності юриста: теоретико-правові аспекти. Zbornik prispevljov z medzinârodnej vodcckoj konferencie PRAVNA VED ^ A PRAH: VÝZVY MODEUNY'CH ÊuRÔPSKYCIJ INTEGRAÉNYCII PROCESOV /27. - 28. novembra 2015/. URL:<https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/26854>*
2. *Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. К: European Union, USAID, 2015. 708 с. URL: https://www.vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/EU_Standarts_book_web-1.pdf*

ТЕМА 7. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДІЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Питання для самостійного опрацювання:

1. Основні вимоги та умови набуття права на здійснення юридичної практичної діяльності.
2. Набуття права на самостійне здійснення професійних юридичних функцій.
3. Набуття та припинення здійснення професійних повноважень.
4. Права та обов'язки суб'єктів юридичної практичної діяльності.
5. Процедури, умови, прийоми та засоби здійснення юридичної практичної діяльності.
6. Професійна (дисциплінарна) відповідальність юристів.
7. Гарантії забезпечення статусу працівників юридичної сфери.
8. Оплата праці юристів, їх правовий та соціальний захист.

Основні поняття: професійні повноваження, дисциплінарна відповідальність, гарантії, соціальний захист.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки :

1. Які існують вимоги та умови набуття права на здійснення юридичної практичної діяльності?
2. Яку можна дати характеристику основних прав та обов'язків юристів відповідно до вимог чинного законодавства України?
3. Що таке професійна атестація юристів?
4. Що таке професійна (дисциплінарна) відповідальність юристів?
5. Які види дисциплінарних стягнень вам відомі?
6. Яка існує оплата праці юристів, їх правовий та соціальний захист.?
7. Які заходи правового і соціального захисту юристів вам відомі?

8. Які гарантії забезпечення статусу працівників юридичної сфери вам відомі?

Рекомендована література:

Базова:

[1] – [15], [24], [28] – [31], [33], [34] – [38], [42], [43], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Христинченко Н. П.* Адміністративно-правові та організаційні засади підготовки юристів. Форум права. 2010. № 3. С. 445–451. URL: <http://www.nbuiv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10xnpzpj.pdf>

Інтернет ресурси:

1. *Макеєва О. М., Таран Д. О.* Міжнародні стандарти професійної діяльності юриста: теоретико-правові аспекти. Zbornik prispevljov z medzinârodnej vodcckoj konferencie PRAVNA VED ^ A PRAХ: VŸZVY MODEUNY'CH ÊuRÔPSKYCIJ INTEGRAÉNYCII PROCESOV /27. - 28. novembra 2015/. URL:<https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/26854>
2. *Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства.* К: European Union, USAID, 2015. 708 с. URL: https://www.vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/EU_Standarts_book_web-1.pdf

ТЕМА 8. ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ВИДІВ ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Правотворча юридична практична діяльність.
2. Правозастосовна юридична практична діяльність.
3. Інтерпретаційна юридична практична діяльність.
4. Правоохоронна форма юридичної практичної діяльності.
5. Суддя – носій судової влади.
6. Юрист у ринковій економіці: Місце правника на державній службі та в приватних структурах.
7. Юрист як державний службовець і як державний діяч.
8. Морально-психологічні аспекти роботи прокурора (судді, слідчого, адвоката).
9. Деонтологічна характеристика професійної діяльності юриста за допомогою професіограм.
10. Діалектичний взаємозв'язок основних юридичних спеціальностей із загальностратегічними завданнями професії юриста.

Основні поняття: суддя, прокурор, слідчий, адвокат, нотаріус, юристконсульт, професіограма.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Які основні риси юридичної професії?
2. У чому полягає сутність професіограм юридичних професій?
3. Які основні аспекти складають професіограму юриста?
4. Що значить здійснювати правосуддя?
5. Які особливості діяльності суддів? Яка структура професіограми судді?
6. У чому полягає специфіка роботи прокурора? Яка структура професіограми прокурорських працівників?
7. Яка специфіка роботи слідчого? Яка структура професіограми слідчого?
8. Які особливості адвокатської професії? Яка структура професіограми адвоката?
9. Які особливості діяльності нотаріуса? Яка структура професіограми нотаріуса?
10. Яке призначення діяльності юрисконсульта? Яка структура професіограми юрисконсульта?
11. Які з відомих вам юридичних професій передбачають прийняття присяги?

Рекомендована література:

Базова:

[1] – [15], [24], [28] – [31], [33], [34] – [38], [42], [43], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Андросюк В. Г.* Психологія слідчої діяльності: навч. посібник К.: МВС України; УАВС, 1994. 106 с
2. *Бандурка О. М., Скакун О. Ф.* Юридична деонтологія: підруч. для вищ. закл. освіти МВС України. Х.: НУВС, 2002. 336 с.
3. *Волошина Я. Л.* Особливості професійної культури юрисконсульта *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*, 2016. № 1 (11). С. 193-203.
4. *Гураленко Н. А.* Деякі деонтологічні аспекти діяльності судді. *Науковий вісник Чернівецького університету*, 2013. Вип. 682. Правознавство. С. 22-25.
5. *Компанейцев С.* Професійний обов'язок як структурний елемент деонтологічних засад діяльності адвоката. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 6(198). С. 115-118.
6. *Компанейцев С.* Особистість адвоката: деонтологічний підхід. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 3(207). С. 135-137.
7. *Коридорна* деонтологія виконавчої служби. *Адвокат* : загальнодержавний професійний журнал. 2017. № 3(176). С. 18-20.

8. *Маршалок С. І.* Психологічні особливості професійної діяльності фахівців юридичної сфери. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 2013. № 1. С. 179–187.
9. *Чернуха Н. М., В. С. Рижиков* Професійна діяльність юриста: теоретичні засади. *Трипільська цивілізація*, 2012. № 7. С. 45–48.

Інтернет ресурси:

1. *Бевзюк І.* Прокурорська діяльність у системі юридичної діяльності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*, 2017. № 4. С.20-28 URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/4-2017/bevzruk.pdf>
2. *Волошина Я.* Функції юридичної консультативної діяльності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*, 2014. № 4. С.32-38. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/4-2015/voloshyna.pdf>
3. *Кобець О. В.* Роль рівнів професійної правової свідомості у структурі юридичної діяльності. *Зб. наук. праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України*. URL: journals.urau.ua.
4. *Реформування системи доступу до адвокатської професії та дисциплінарної відповідальності адвокатів.* Міністерство юстиції. URL: <http://old.minjust.gov.ua/42805>

ТЕМА 9. ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЮРИСТА

Питання для самостійного опрацювання:

1. Еволюція правової культури юриста.
2. Правова культура юриста та її роль у розвитку правової культури суспільства.
3. Єдність та відмінність понять загальної культури, професійної культури та правової культури юриста.
4. Вплив об'єктивних умов життєдіяльності суспільства на рівень правосвідомості юриста.
5. Фактори формування правової свідомості юриста.
6. Правове почуття як матеріалізація свідомості юриста.
7. Різниця між духом права і повагою до права, духовною і моральною відповідальністю.
8. Форми професійної деформації у діяльності представників різних юридичних професій.

Основні поняття: правова культура суспільства, правова культура юриста, професійна деформація, функції правової культури юриста, правове мислення юриста, правове судження, правовий умовивід, правове поняття.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. У чому полягає сутність поняття правова культура юриста?
2. Які структурні елементи правової культури юриста?

3. Які є види правової культури юриста?
4. В чому полягають особливості правової культури юриста?
5. У чому полягає сутність поняття деформація професійної свідомості юристів? Назвіть приклади.
6. Які основні форми деформацій правової свідомості і правової культури юристів ви знаєте?
7. Які функції правової культури юриста ви знаєте?

Рекомендована література:

Базова:

[16] – [24], [26], [28] – [33], [34] – [37], [43] – [47], [48] – [59].

Допоміжна:

1. Андрюшко І. Я. Правове мислення як центральна ланка правової культури. *Актуальні проблеми держави і права*, 2012. Вип. 63. С. 231-238.
2. Бабкіна О. В. Політико-правова культура демократичного типу: проблеми формування. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*, 2011. Вип. 5. С. 5-10.
3. Бахновська І. П. Поняття та цінність правової культури суспільства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2014. Вип. 24. С. 7-10.
4. Годун Н. Ю. Правова культура: дефініція поняття. *Наше право*, 2015. № 1. С. 11-15.
5. Зимогляд В. Я. Політична і правова культура: проблема взаємозв'язку в процесах модернізації. *Вісник Національної юридичної академії ім. Ярослава Мудрого*, 2011. № 8. С. 247-249.

Інтернет ресурси:

1. Божок Г. Д. Правова культура юриста: етичні аспекти. *Правник. Бібліотека наукової юридичної періодики*. URL: <http://www.pravnuk.info/2013-12-27-15-14-31/605-pravova-kultura-yurista-etichni-aspekti.html>
2. Кривов`яз О. В. Правова культура юриста в сучасних умовах розвитку суспільства. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/kryvoviaz_0002.pdf
3. Мануйлов Є М. Правова культура юриста як основа його професіоналізму. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*, 2016. № 3 (30). URL: fil.nlu.edu.ua

ТЕМА 10. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА

Питання для самостійного опрацювання:

1. Поняття політики.
2. Політична культура як спосіб діяльності соціальної спільноти та особи.
3. Еволюція політичної культури юриста.
4. Політична культура як елемент професійної культури юриста.
5. Механізм формування професійної культури юриста.
6. Сутність та особливості професійних культур представників політичної, економічної та правової сфер діяльності.
7. Вимога позапартійності щодо окремих видів юридичної діяльності.
8. Вироблення юристом політичного імунітету.

Основні поняття: політична культура суспільства, політична культура юриста, професійна деформація, функції політичної культури юриста, політичне мислення юриста, політичне судження, політичний умовивід, рівні політичної культури юриста.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. У чому полягає сутність поняття політична культура юриста?
2. Які структурні елементи політичної культури юриста?
3. Які є види політичної культури юриста?
4. Які нормативно-правові акти регулюють участь українських юристів у політичному житті?
5. Визначте зміст політичної культури суспільства, особи, юриста.
6. В чому полягають особливості політичної культури юриста?
7. У чому полягає сутність поняття деформація професійної свідомості юристів? Назвіть приклади.
8. Які основні форми деформацій правової свідомості і правової культури юристів ви знаєте?
9. Які функції політичної культури юриста ви знаєте?

Рекомендована література:

Базова:

[16] – [24], [26], [28] – [33], [34] – [37], [43] – [47], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Ануфрієнко О. А.* Політична культура юриста: аспекти історіографії. *Науковий вісник Нац. академії ДПС України*, 2003. № 3. С. 148-157.
2. *Ануфрієнко О. А.* Політична модель правознавця ХХІ століття. *Науковий вісник Нац. академії внутр. справ України*. К.: НАВСУ, 2005. № 4. С. 45-51.
3. *Ануфрієнко О. А.* Філософсько-правовий аналіз функцій політичної культури юриста. *Право і безпека*. Х.: НУВС, 2004. № 3, 4. С. 10-14.

4. *Бакланова Н. М.* Політична культура – складова частина загальнонаціональної культури. *Виховання і культура*, 2002. № 1. С. 24 - 26.
5. *Бабкіна О. В.* Політико-правова культура демократичного типу: проблеми формування. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*, 2011. Вип. 5. С. 5-10.
6. *Зимогляд В. Я.* Політична і правова культура: проблема взаємозв'язку в процесах модернізації. *Вісник Національної юридичної академії ім. Ярослава Мудрого*, 2011. № 8. С. 247-249.
7. *Остапенко М. А.* Політична культура суспільства: навч. посібник. К.: МАУП, 2008. 96 с.

Інтернет ресурси:

1. *Браткова О. І.* Культурологічні засади успішної професійної діяльності юриста. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2015. № 1-2. С. 69-80. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fmpp_2015_1-2_8
2. *Основні риси політичної культури юриста.* URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10473/>

ТЕМА 11. МОРАЛЬНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА

Питання для самостійного опрацювання:

1. Поняття та роль моральної культури в житті суспільства.
2. Невід'ємність моральної та професійної культури юриста.
3. «Деформована моральність» юриста.
4. Деонтологічні проблеми обов'язку людини.
5. Моральні принципи і норми в матеріальному і процесуальному праві.
6. Соціально-психологічні та моральні принципи діяльності юриста.
7. Вплив релігії й здобутків духовності на формування правової культури.
8. Роль присяги у формуванні морально-етичних установок.

Основні поняття: мораль, духовність, моральна культура юриста, деформована моральність

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Що таке мораль та моральна культура особистості?
2. Що таке моральна свідомість і культура моральної поведінки? Назвіть їх структурні елементи.
3. У чому полягають особливості моральної культури юриста?
4. В чому суть поняття морально-професійного обов'язку юриста?
5. У чому полягає сутність моральної відповідальності юриста?
6. Які основні причини деформацій моральної свідомості юристів вам відомі?

7. Які нормативні акти регламентують професійні відхилення юристів-практиків?
8. Які особливості професійних відхилень суддів, адвокатів, прокурорів, нотаріусів?
9. Які засоби попередження професійних відхилень?
10. Які основні причини виникнення моральних відхилень серед правників?

Рекомендована література:

Базова:

[16] – [24], [26], [28] – [33], [34] – [37], [43] – [47], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Юридическая психология: учебник. Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2002. 596 с.*
2. *Маськовіта М. М. Деонтологічні кодекси як морально-правова основа підвищення ефективності реалізації присяги. Вісник національного університету «Львівська політехніка». Серія, Юридичні науки : зб. наук. пр. 2016. № 837. С. 287-291.*
3. *Мінченко О. Моральність юридичної діяльності: теоретичні та практичні аспекти. Підприємництво, господарство і право. 2011. № 4(184). С. 83-86.*

Інтернет ресурси:

1. *Денищик. О. І. Організаційно-педагогічні умови реалізації моделі формування моральної культури як складової професійної підготовки майбутніх юристів URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2732/1/08doimyu.pdf>*

ТЕМА 12. ЕСТЕТИЧНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА

Питання для самостійного опрацювання:

1. Естетична культура як елемент професійної культури юриста.
2. Закономірності становлення і розвитку юридичного етикету.
3. Функціональне призначення естетичної культури юриста.
4. Естетична культура юриста та почуттєве право.
5. Правила етикету в професійному спілкуванні юристів.
6. Техніка ділової та наукової полеміки юристів.
7. Етичні та естетичні основи в процесі ділової співпраці юристів.

Основні поняття: естетика, естетична культура юриста, професійна етика юриста, структура етичної культури юриста, рівні етичної культури юриста, професійна етика юриста, естетична культура юриста, структура

естетичної культури юриста, рівні естетичної культури юриста, службовий етикет юриста.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Що означає термін естетика?
2. У чому полягає сутність поняття естетичної культури юриста?
3. В чому полягає сутність основних засад професійної етики юристів?
4. Що таке етикет?
5. Які загальні правила етикету вам відомі?
6. Які вимоги диктує юристу службовий етикет?
7. У чому полягають особливості мовної культури юриста?
8. Які існують естетично-правові вимоги, що пред'являються до ділових документів?

Рекомендована література:

Базова:

[16] – [24], [26], [28] – [33], [34] – [37], [43] – [47], [48] – [59].

Допоміжна:

1. Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Юридическая психология: учебник. Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2002. 596 с.
2. Лозовой В. О., Петришин О. В. Професійна етика юриста. Х.: Право, 2004. 176 с.
3. Маськовіта М. М. Деонтологічні кодекси як морально-правова основа підвищення ефективності реалізації присяги. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Серія, Юридичні науки : зб. наук. пр. 2016. № 837. С. 287-291.
4. Руколянська Н. В. Формування професійної культури та правничої етики майбутніх юристів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2015. Вип. 41 (94). С. 279-286.

Інтернет ресурси:

1. Савайда О. І., Гринь Л. М., Скрипець Р. І. Природно-правові аспекти естетичної культури юриста. URL:
<http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4845/savaydagrinskripets.pdf>
2. Погорелова Т. Ф. Службовий етикет як механізм виховання морально-етичних якостей майбутніх прокурорів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 5. С. 201-208. URL:
<http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/2614>

ТЕМА 13. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Питання для самостійного опрацювання:

1. Психологічна культура як елемент професійної культури юриста.
2. Психологічна адаптація юриста.
3. Формування професійно-правового мислення.
4. Психологічно-моральні аспекти роботи прокурора (судді, слідчого, адвоката).
5. Взаємообумовленість емоційної культури юриста і правових почуттів.
6. Запобігання агресії у юридичній діяльності.
7. Поняття та предмет вивчення загальної конфліктології.
8. Динаміка конфлікту і механізм його розв'язання. Основні правила конфліктології.
9. Суб'єктивні оцінки взаємовідносин як причина формування конфлікту.

Основні поняття: психологічна культура, психологічна адаптація, емоційна культура юриста, конфлікт, конфліктологія, діагностика конфлікту, управління конфліктом.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Що означає поняття психологічних чинників у діяльності юриста?
2. В чому полягає необхідність психологічних знань для професійної діяльності юриста?
3. Які ви знаєте внутрішні психічні фактори, що обумовлюють юридичну діяльність як суб'єктивну сторону складу поведінки?
4. Які існують психологічні прийоми професійного спілкування юристів з громадянами?
5. Що означає поняття спілкування? В чому його сутність?
6. Які є умови грамотного професійного спілкування?
7. Що означає психологічна сумісність та в чому полягає її значення для успішної професійної діяльності юриста?
8. Які види психологічної сумісності вам відомі?
9. Що розуміється під конфліктом в юридичній діяльності?
10. Які способи вирішення конфліктів вам відомі?

Рекомендована література:

Базова:

[25] , [27] – [30] , [34] – [38], [41] – [44], [46], [49] – [50], [53], [56] – [57].

Допоміжна:

1. *Основи загальної та юридичної психології:* курс лекцій. навч. посіб. / Н. Р. Бобечко та ін.; за ред. В.Т. Нора. К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. 224 с.

2. *Юридична психологія: підручник / Александров Д.О. та ін.; За заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсеєва. К.: КНТ, 2007. 360 с.*

Інтернет ресурси:

1. *Березовська Л.І.* Психологія конфлікту: навчально-методичний посібник /Л.І.Березовська, О.С.Юрков. Мукачево: МДУ, 2016. 201 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1537_89047517.pdf
2. *Тихомирова Є. Б.,* Постоловський С. Р. Конфліктологія та теорія переговорів: підручник. Рівне: Перспектива, 2007.389 с. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/417/1/conflictology.pdf>
3. *Цип`яцук М. Б.*Психологічні аспекти підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в сучасних умовах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* Серія «Психологія», 2016. Вип 3. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/7500/1/19.pdf>

ТЕМА 14. ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ГАЛУЗІ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Охорона праці як невід’ємна складова соціальної відповідальності.
2. Планування заходів з охорони праці в юриспруденції.
3. Травматизм та професійні захворювання в галузі.
4. Важкість праці.

Основні поняття: охорона праці, працездатність, умови праці, виробниче середовище, небезпечний виробничий чинник, шкідливий виробничий чинник, професійне захворювання, виробнича травма, шкідливі умови праці, безпечні умови праці, важкість праці, напруженість праці, гігієна праці, виробнича санітарія.

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Які законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в юриспруденції вам відомі?
2. Якою є система нормативно-правових актів з питань охорони праці? Які ви знаєте галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища?
3. В чому суть Положення про організацію системи управління охороною праці в юриспруденції?
4. Як плануються заходи з охорони праці в юриспруденції?
5. Які види планування та контроль стану охорони праці застосовується в юриспруденції?
6. Як слід розслідувати нещасні випадки у галузі?
7. Які є загальні вимоги безпеки в юриспруденції?
8. В чому проявляється важкість праці і як попередити наслідки?

Рекомендована література:

Базова:

[23] , [27] – [30] , [33] – [35], [37], [41] – [43], [46], [49] – [53].

Допоміжна:

1. *Голінько В.І.* Охорона праці в юриспруденції: навч. посіб. / В. І. Голінько та ін.; за ред. В.І. Голінька. Дніпропетровськ: НГУ, 2015. 166 с. URL: <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/149252/CD910.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. *Голінько В. І.* Г Основи охорони праці: підручник. 2-ге вид. Д.: НГУ, 2014. 271 с. URL: <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/108579/CD498.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Шудренко І. В. Основи охорони праці : навч. посіб. Житомир : Видавець, О. О. Євенок, 2016. 214 с. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/6240/1/Osnovy_okhorony_pratsi.pdf

Інтернет ресурси:

1. *Нижегородова Л.* Правові аспекти охорони правці. Міністерство Юстиції. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_5008

III. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти:

1. *Конституція України*: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. *Про адвокатуру та адвокатську діяльність*: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
3. *Про Вищу освіту*: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. *Про державну службу*: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
5. *Про Конституційний Суд України*: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
6. *Про наукову і науково-технічну діяльність*: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
7. *Про національну поліцію*: Закон України від 02.07. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
8. *Про нотаріат*: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
9. *Про прокуратуру* України: Закон України від 14.10.2014. № 1697-VII. Документ 1697-VII, чинний. Визнання неконституційними окремих положень від 13.12.2019, підстава – va07p710-19 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
10. *Про Службу безпеки* України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
11. *Про судоустрій і статус суддів*: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
12. *Кримінальний кодекс* України: Закон України від 05.04. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
13. *Кримінально-процесуальний кодекс*: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
14. *Кодекс України* про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. Документ 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
15. *Основные принципы*, касающиеся роли юристов Приняты Восьмым Конгрессом ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями; Гавана, 27 августа - 7 сентября 1990 года. Документ 995_313. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_313?lang=uk
16. *Основні принципи* незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної асамблеї ООН від 29.11.1985 р. Документ 995_201 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201

17. *Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства (Деонтологічний кодекс)*. Прийняття від 01.10.1988. Документ 994_343. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343
18. *Правила професійної етики нотаріусів України*: Наказ Міністерства юстиції України від 04.10.2013 № 2104/5 16. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1730-13>
19. *Кодекс суддівської етики*: затв. XI черговим з'їздом суддів України 22.02.2013 р. Документ n0001415-13.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13>
20. *Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів*: затв. Всеукраїнською конференцією прокурорів 27.04.2017 р. Документ n0001900-17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001900-17>
21. *Основні засади професійної етики юристів України* Затверджені V з'їздом Спілки юристів України м. Київ, 16 травня 2001 року. URL: <http://www.lawclinic.narod.ru/gazeta/gazeta9/3.htm>
22. *Правила адвокатської етики*: затв. Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09. 06. 2017 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf

Підручники

23. *Бризгалов І. В.* Юридична деонтологія : короткий курс лекцій. 3-е вид., стер. К. : МАУП, 2003. 47 с.
24. *McCartney Steve, Parent Rick* Ethics in Law Enforcement Authors. URL: <https://opentextbc.ca/ethicsinlawenforcement/>
25. *Павелків Р.В.* Загальна психологія: підручник. К.: Кондор, 2009. 576 с.
26. *Rickaby Joseph* Moral Philosophy: Ethics, Deontology and Natural Law by. HardPress Publishing, 2012. P.406.
URL: <http://www.gutenberg.org/ebooks/8103>
27. *Скакун О. Ф.* Юридична деонтологія: підручник. Харків: Еспада, 2008. 400 с.
28. *Сливка С. С.* Юридична деонтологія: підручник. 3-е вид., доп. і переробл. К.: Атіка, 2010. 296 с
29. *Юридична деонтологія: підручник / Петришин О.В. та ін.* Харків: Право, 2014. 248 с.
30. *Юридична деонтологія: підручник. / В. Д. Ткаченко та ін.* 2-ге вид. Х.: Одиссей, 2008. 256 с.
31. *Фіолевський Д. П.* Юридична етика: підручник. К.: Алерта, 2011. 288 с.
32. *Хрестоматія по юридической деонтологии* : сб. нормат. актов (международных, отечественных, зарубежных) об основных стандартах профессиональной деятельности юристов (с общими комментариями к разделам) / ред. О. Ф. Скакун. Х. : Эспада, 2002. 448 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали

33. *Бризгалов І. В.* Юридична деонтологія: стислий курс лекцій. К.: МАУП, 2006. 48 с.
34. *Ведєрніков Ю. А.* Юридична деонтологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Д.: Свідлер А. Л., 2011. 205 с.
35. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Х.: Право, 2016.*
36. *Гончаренко В. Г.* Юридичний словник. К.: Форум, 2005. 473 с.
37. *Гусарєв С. Д., Тихомиров О. Д.* Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): навч. посібник. 2-е вид., переробл. К.: Знання, 2006. 487 с
38. *Ключові юридичні терміни англійською: словник.* URL: <http://loyer.com.ua/uk/5151-2/>
39. *LEGAL DICTIONARY.* URL: <https://dictionary.law.com/>
40. *Major Ethical Perspectives. Open Textbook for Hong Kong.* URL: http://www.opentextbooks.org.hk/about_open_textbook_project
41. *Молдован В. В., Молдован А. В.* Юридична деонтологія. навч. посібник. К., 2010. 128 с.
42. *Молдован А. В., Добкіна К. Р., Ключєва Є. М.* Юридична деонтологія: навч. посібник. К.: Алерта, 2015. 224 с.
43. *Петришин О. В.* Юридична деонтологія: посіб. для підгот. до заліків та іспитів / О. В. Петришин, О. В. Зінченко. Харків: Право, 2018. 84 с.
44. *Юридичний словник-довідник* URL: <https://subject.com.ua/pravo/dict/index.html>
45. *Ухач В.* Юридична деонтологія і професійна етика: навч. посібник. Тернопіль: Вектор, 2015. 335 с.

Інформаційні ресурси

46. *Система дистанційного навчання ЧНТУ. Курс: Юридична деонтологія* URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=453>
47. *ABA Journal.* URL: <http://www.abajournal.com/magazine>
48. *Електронна бібліотека «Україніка».* URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB>
49. *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.* URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
50. *Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого* URL: <https://nlu.org.ua/article.php?id=33>
51. *Law.com.* URL: <https://www.law.com/?slreturn=20200105183518>
52. *Legal News.* URL: <https://www.lawyer-monthly.com/>
53. *Одеська національна наукова бібліотека.* URL: <http://odnb.odessa.ua/>
54. *The Law Society Gazette* URL: <https://www.lawgazette.co.uk/>
55. *The student lawyer. The one-stop shop for law students.* URL: <https://thestudentlawyer.com/>

56. *Харківська* державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL:
<http://korolenko.kharkov.com/>
57. *Чернігівська* обласна універсальна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка.
URL: <http://libkor.com.ua/>